

- SCHNEIDER, P.; SCHNEIDER, J. and HANSEN, E.,
1972 "Modernization and Development: the Role of Regional and Noncorporate Groups in the European Mediterranean" Comp. Studies in Soc. and History, 14: 326-350.
- 1975 "From Autonomous development to Dependent Modernization: the Catalan Casa revisited: A Reply to Pi-Sunyer" Comp. Studies in Soc. and History, 17: 238-241.
- SERRA RAMONEDA, A.,
1968 La Infraestructura e Iniciativa Privada: Comentarios a una tendencia. Banca Catalana.
- SMITH, J.H.,
1972 Village Revolution: agricultural workers of Cruzy (Héroult), 1850-1910, unpubl. Ph.D. University of Wisconsin.
- TERRADES SABORIT, I.,
1978 The Industrial Colony: A Casa Study in Catalonia. Ph. D. Thesis. University of Manchester.
- WRIGHT, A.,
1977 The Spanish Economy 1959-1976. London. Macmillan.

(Traducció d'Eduard Delgado).

L'INDIVIDUALISME COM A PROCES HISTORIC: LES INVESTIGACIONS D'ALAN MACFARLANE (1).

Un dels llocs on s'ha produït una de les trobades més fructíferes entre els estudis d'Antropologia i Història és Cambridge. Evidentment el "Cambridge Group for the History of Population and Social Structure" ha estat el protagonista d'aquest desenvolupament (2). Dins d'aquesta corrent d'interessos s'incriuen els treballs d'Alan Macfarlane i dels seus col·laboradors, Sarah Harrison i Charles Jardine.

La contribució teòrica d'Alan Macfarlane es palesa en dos aspectes principals. Primer, situa l'individualisme en un context històric específic, rescatant-lo d'interpretacions psicològiques i ahistòriques (3). Després, el col·loca dins la història social anglesa, en uns períodes molt reculats, intentant demostrar que l'individualisme econòmic, social i ideològic anglès està ja present en l'ordre social medieval.

A més, per demostrar aquests orígens de l'individualisme anglès emprà una metodologia força complexa i exacta, a fi de poder reconstruir la validesa i les proporcions de l'individualització present en les relacions econòmiques i socials a nivell microsocial. Aquesta metodologia es basa principalment en la con-

frontació, mitjançant l'ajuda de computadors, de sèries de dades històriques força diverses. Aquestes van des dels registres parroquials, judicials i senyorials fins els llibres de rendes i tributs d'administracions diverses tan ben conservats a les comunitats angleses que estudia Macfarlane. El seu mètode ha permès de reconstruir -segons la programació el·laborada per a l'anàlisi del material- fets històrics diversos d'acord amb successives seleccions i reordenacions de les dades. Així, per exemple, un programa determinat, pot reordenar totes les dades, o bé sobre un tema concret com heretament o matrimonis per sectors i anys, o bé sobre temes fluctuants en la història social d'una comunitat com les migracions, les collites, etc. Es a dir que un treball d'informàtica amb un nivell teòric de fons considerable ha permès treure força suc d'unes mateixes -nombrosíssimes- dades mitjançant reordenacions i correlacions successives.

Els resultats d'aquesta investigació exhaustiva i perseverant són remarcables: assenyalen una estructura social a Anglaterra que s'aparta de les interpretacions més corrents. La conclusió de Macfarlane és que l'estructura social anglesa era tant individualitzada pel 1250 com pel 1550 o pel 1750. Hi havia des de ben aviat un mercat sensiblement desenvolupat, una mobilitat geogràfica i social de treballadors estructuralment definida, una comercialització de la terra amb el reconeixement absolut de la propietat individual privada, un desenvolupament de les comunicacions, els desplaçaments i les migracions considerable, una distinció clara entre la família entesa com a parentiu i l'ocupació agrària com a negoci, una difusió de compatibilitat de costs i beneficis, i una ideologia tàcita i/o explícita de les preferències individualistes. A més, l'economia es trobava força monetitzada i amb una circulació creditícia que superava sovint les seves garanties. L'edat núbil era tardana i qualsevol cosa susceptible de drets de propietat quedava molt més individualitzada que nos pas "familitzada".

També les dones, tant les solteres com les vídues o casades tenien més drets de propietat com a individus del que correntment s'havia pensat. I relacionat amb tot això, les llars eren molt més nuclears que no pas altra cosa, i la unitat laboral agrària bàsica estava formada més per pares i mà d'obra asalariada que per pares i fills. La polarització de la societat entre classes de treballadors sense terres i propietaris era patent. La migració era considerada com a un fet corrent i força famílies es desprenien dels seus fills per sempre (4).

En conjunt Macfarlane conclueix potser caracteritzant la situació, que "L'Anglaterra del segle XIII era com una economia de mercat capitalista però sense fàbriques". Les conseqüències d'aquesta tendència teòrica són força destables. Així, Macfarlane assenjala que la "gran transformació" anglesa d'una societat pagesa, redistributiva i desmonetitzada a una societat capitalista moderna és una idea incorrecta (5). D'aquesta manera les bases del desenvolupament capitalista s'han de buscar en un procés més llunyà i alhora més lent. Macfarlane creu que la precocitat de l'individualisme anglès assegura la continuïtat de les mateixes premisses a través de la Pesta Negra, la Reforma, la Guerra Civil, la revolució agrària.... Ni el protestantisme, ni el comerç mundial, ni el món colonial, ni el creixement urbà expliquen les causes de l'individualisme, perquè aquest ja hi és pre-

sent molt abans. Ara bé, si per una part Macfarlane demostra empíricament la precocitat de l'individualisme anglès per l'altra no diu gran cosa sobre les seves raons d'ésser.

Al meu entendre, aquest desenvolupament d'una societat força individualitzada a Anglaterra, ja des del segle XIII, s'ha de relacionar amb la precocitat i efectivitat de la centralització política en aquest país. Centralització política i individualització de l'acció social i econòmica són tots d'una peça. Encara que, com ho assenyala Macfarlane, Marx s'equivocava empíricament en descriure els orígens històrics de l'individualització de les relacions socials en connexió amb la moderna societat capitalista; per altre costat relacionava concisament el desenvolupament de l'aïllament individual -en les primeres planes dels Gründrisse- amb el de la consolidació i creixement de les formes més desenvolupades d'integració social. Macfarlane ha confirmat aquesta opinió sobre els efectes de la centralització política i segurament més endavant tractarà d'establir (hi ha una al·lusió en la plana 123 dels Origins of English Individualism) la relació entre el desenvolupament de relacions socials individualitzades en l'Anglaterra medieval i l'absència de militarització feudal típica, el desenvolupament de la burocràcia central en l'Anglaterra anglo-saxona i el seu sistema fiscal.

Crec que l'obra de Macfarlane és d'un interès especial per a Catalunya. La historiografia catalana és una de les més adients per complementar-se amb estudis d'Antropologia econòmica i social. La preocupació envers la formació nacional catalana, la forma dels seus moviments socials, la inserció de corrents locals dins el context nacional, la configuració política dels moments de canvi econòmic més destacats, etc. Tot això demostra la necessitat d'enfrontar-se amb les problemàtiques de la historiografia catalana amb una major penetració sociològica. Per exemple, cal complementar els estudis demogràfics amb resultats localitzats sobre estructura familiar i tendències seculars de les formes de parentiu; esbrinar les característiques locals de les relacions socials que han precipitat moviments tant transformadors com el dels remences, tant simptomàtics com el dels segadors i tant imprecisos com els dels carlins i pre-carlins; cal analitzar el context social específic a l'acció industrialitzadora del XVIII i XIX considerant empreses, negocis, famílies i poblacions detalladament. De fet la historiografia catalana (especialment significada per la revista Recerques) ja ha encetat estudis en aquestes direccions. Però -considerant esforços com el de Cambridge- val la pena que l'Antropologia i la Història econòmica i social col·laborin en una tasca de resultats molt considerables de cara a la interpretació de la nostre societat.

Ignasi Terrades
Institut Català d'Antropologia
Universitat de Barcelona.

NOTES

- (1) Alan Macfarlane ha publicat sobre aquest tema els següents títols: "Historical Anthropology" a Cambridge Anthropology, 3, N.3, 1977; Reconstructing Historical Communities, Cam-

bridge U.P., 1977; "The Origins of English Individualism: some surprises" Theory and Society 6, 1978.

A més, és a punt de sortir la seva obra definitiva sobre el tema: The Origins of English Individualism. Oxford. Basil. Blackwell.

- (2) Vegi's Laslett, P. (ed.) Family Life and Illicit Love in Earlier Centuries: essays in Historical Sociology. Cambridge U.P., 1977. Jack Goody, Joan Thirsk i E.P. Thompson (eds.) Family and Inheritance: Rural Society in Western Europe. Past and Present publications, 1977.
- (3) Aquí convindria reflexionar, per exemple, sobre tantes versions psicologistes de "l'individualisme" a Catalunya, i la necessitat d'estudiar el tòpic des d'una altra perspectiva.
- (4) M.M. Postan a Essays on Medieval Agriculture and General Problems of the Medieval Economy, Cambridge, 1973 p. 280.; tal com assenyala Macfarlane ja destaca la importància de la producció per al mercat i l'ús de mà d'obra asalariada i altres trets semblants per l'Anglaterra medieval, en contra del "veïl consentiment".
- (5) Es refereix essencialment a K.Polanyi The Great Transformation. Boston, 1957.